

**Всеукраїнська асоціація фахівців громадського здоров'я
ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України
Центр громадського здоров'я МОЗ України
Проект USAID «Розбудова стійкої системи громадського здоров'я» (Раст)**

МАТЕРІАЛИ

***ДРУГОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ***

**РОЛЬ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
В ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ «СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДО 2030 РОКУ»**

м. Ужгород, 03-04.10.2024 р.

УДК 614:340.13(043.2)

Р 68

Роль системи громадського здоров'я в імplementації «Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року»: матеріали другої всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю (м. Ужгород, 03-04.10.2024 р.). – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. – 240 с.

ISBN 978-617-8321-39-0

Редакційна колегія:

Миронюк І.С. – д.мед.н., професор, головний редактор

Слабкий Г.О. – д.мед.н., професор, заступник головного редактора

Члени редколегії:

Брич В.В. – д.мед.н., професор, Ужгородський національний університет;

Голованова І.А. – д.мед.н., професор, Полтавський державний медичний університет;

Дудник С.В. – д.мед.н., професор, Національний медичний університет ім. О. Богомольця;

Медведовська Н.В. – д.мед.н., професор, Національна академія медичних наук України;

Погоріляк Р.Ю. – д.мед.н., професор, Ужгородський національний університет;

Проконів М.М. – д.мед.н., професор, Національний медичний університет ім. О.Богомольця;

Рожкова І.В. – д. н з держ. управління, професор, Національний медичний університет ім. О. Богомольця.

Фейса І.І. – інформаційне забезпечення, Ужгородський національний університет.

Рецензенти:

Любінець О.В. – д.мед.н., професор, Львівський національний медичний університет ім. Д.Галицького;

Керецман А.О. – к.мед.н., доцент, Ужгородський національний університет

*Рекомендовано до друку та опублікування
Вченою радою Ужгородського національного університету
(протокол №11 від 28 жовтня 2024 року)*

ISBN 978-617-8321-39-0

© ГО «Всеукраїнська асоціація фахівців громадського здоров'я», 2024

© Ужгородський національний університет, 2024

© Центр громадського здоров'я МОЗ України, 2024

© Проєкт USAID «Розбудова стійкої системи громадського здоров'я», 2024

Зміст

Вступ	6
Програма конференції	8
Матеріали учасників конференції	
Krotova L, Chirtoaca A. The burden of cardiovascular diseases and hypertension - comparison of Ukraine and Moldova, 2017-2022	17
Makhnyuk V. M., Makhnyuk V. V., Melnychenko S. O., Potiy O. O., Vasylieva O. I., Mohylnyi S. M., Halyota I. B. On the issue of creating a new type of urban planning objects – digitalization objects: safety requirements for workplaces	20
Боровець В. А., Любінець О. В. Оцінка стану психічного здоров'я та якості життя медичних працівників на основі анкети MHQoL-7D (The Mental Health Quality of Life Questionnaire)	25
Брехлічук П. П. Удосконалення системи судово-стоматологічної експертизи та її вплив на систему громадського здоров'я в Україні	30
Брич В. В. Промоція здоров'я як елемент надання реабілітаційної допомоги	36
Віберг, Н., Балашов К., Долгополова О., Могільницький А., Туряниця С., Гульчій О., Алфвен Т. Удосконалення підготовки лікарів – як шлях до оптимізації надання допомоги постраждалим від війни в Україні	40
Грузева Т.С. Використання даних для розробки національної, регіональної та місцевої політики громадського здоров'я	43
Гутор Т. Г., Петрух А. А. Структура автоматизованого опитувальника симптомів при первинних зверненнях за медичною допомогою	49
Гуцол І. Я. Міжсекторальні робочі групи розробки та впровадження програм громадського здоров'я як інструмент забезпечення ефективного соціального супроводу у територіальних громадах	53
Голованова І. А., Поченюк К. В. Аналіз захворюваності і поширеності цукрового діабету у дитячого населення в Україні і Полтавській області	56
Децик О. З., Зарицький О. М., Малькова Л. В., Возниця М. В., Фенчак А. В. Досвід проведення стратегічних сесій із розробки стратегій громадського здоров'я в територіальних громадах	61
Дудаш Г. В. Формування у підлітків переконань щодо здоров'я та здорового способу життя як потреба громадського здоров'я	66
Жеро С. В., Ігнатко В. Я. Смертність жінок України внаслідок раку молочної залози в передвоєнний період	69

Крячкова Л. В., Лехан В.М., Семенов В.В. Сучасні методи оцінки якості трудового життя у сфері охорони здоров'я	72
Литвинова Л. О., Донік О. М., Артемчук Л. І., Орличенко К. В. Вплив війни на стан надання медичної допомоги сільському населенню в Україні	77
Мазур Є. В. Експертна оцінка якості надання спеціалізованої офтальмологічної допомоги хворим з травматичними ушкодженнями ока в Закарпатському регіоні	81
Миронюк І.С., Слабкий Г.О. Інтеграція результатів наукових досліджень в Україні з громадського здоров'я в міжнародний науковий простір	87
Нестеренко В. Г. Розбудова системи паліативної та хоспісної допомоги в Україні в умовах війни	90
Огнєв В. А., М'якина О. В. Сенс життя відомого хірурга М.В. Скліфосовського (до 120-ї річниці від дня смерті)	93
Орлова Н. М., Черняк М. Особливості способу життя та поширеність професійного вигорання серед медичних працівників Чернігівської області	99
Пішковці А.-М. М., Пішковці В. М. Джерела отримання інформації населенням про збереження стоматологічного здоров'я під час війни проти російської військової агресії	104
Прокопів М. М., Окунєва С.-М. С. Епідеміологія мозкових інсультів серед дорослого населення м. Києва у довоєнний період та під час воєнного стану	107
Романенко В.В. Профілактика ожиріння як потреба громадського здоров'я	110
Рожкова І.В., Білак- Лук'янчук В.Й. Актуальні питання забезпечення населення територіальних громад в умовах воєнного стану психологічною допомогою	113
Сердюк О. І., Рогожин Б. А., Просоленко Н. В., Крупеня В. І. Реабілітаційна допомога в Україні: виклики і відповідь	121
Соніна Д. Д. Ожиріння як сучасна глобальна проблема громадського здоров'я та заходи її подолання	128
Стовбан І. В. Ретроспективний погляд на формування окремих демографічних показників в Україні	134
Слабкий Г. О., Дудник С.В., Дідок Л. В., Фейса І.І. Вакцинація дитячого населення України проти COVID-19 під час пандемії коронавірусної хвороби	141

Слабкий Г. О., Шень Ю. Н. Характеристика первинної інвалідності внаслідок злоякісних новоутворень дитячого, дорослого та працездатного населення України за 2021-2022 роки	147
Чік В. М. Вплив війни на громадське здоров'я: наслідки для населення та системи охорони здоров'я України	151
Шепелла Г. Л. Перспективи використання анкети RAQ-C у дослідженні рівня фізичної активності школярів	155
Хасілева А.О. До всесвітнього дня зору: турбота про зір дітей і молоді	160
Фейса С. В. Гастроздоров'я населення в умовах воєнного стану	162
Слабкий Г.О., Миронюк І.С., Медведовська Н.В., Білак-Лук'янчук В.Й., Дідок Л.В. Епідеміологічний паспорт сім'ї	169
Слабкий Г.О., Миронюк І.С., Медведовська Н.В., Білак-Лук'янчук В.Й. Паспорт здоров'я територіальної громади	194
Слабкий Г.О., Миронюк І.С., Медведовська Н.В., Білак-Лук'янчук В.Й. Рейтингова оцінка діяльності територіальних громад зі збереження та зміцнення здоров'я населення	225

4. Миронюк І.С. та ін. Наслідки війни з російською федерацією для громадського здоров'я України. *Репродуктивне здоров'я жінки*. 2022. № 8 (63). С. 26-31. DOI: 10.30841/2708-8731.8.2022.273291.

5. Barten Dennis G et al. Attacks on Ukrainian healthcare facilities during the first year of the full-scale Russian invasion of Ukraine. *Conflict and health*. 2023. Vol. 17(1), no. 57. P. 3-6. 2023. DOI: 10.1186/s13031-023-00557-2.

6. World Health Organization (WHO). *Reaching Patients with Severe Mental Health Disorders: WHO Hands Over 12 Vehicles for Community Health Providers in Ukraine*. URL: <https://www.who.int/europe/news/item/12-03-2024-reaching-patients-with-severe-mental-health-disorders--who-hands-over-12-vehicles-for-community-health-providers-in-ukraine>.

7. Martsenkovskyi, Dmytro et al. Mental health in Ukraine in 2023. *European psychiatry*. 2024. Vol. 67, no. 1. P. e27. 2024. DOI: 10.1192/j.eurpsy.2024.12.

8. Hryhorczuk Daniel et al. The environmental health impacts of Russia's war on Ukraine. *Journal of occupational medicine and toxicology*. 2024. Vol. 19, no. 1. P. 2-8. DOI: 10.1186/s12995-023-00398-y.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ АНКЕТИ RAQ-C У ДОСЛІДЖЕННІ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Шепелла Гретта Лайошовна

Аспірант 3 року навчання

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

hretta.shepella@uzhnu.edu.ua

Вступ. Фізична активність є важливою складовою життя людини, а дослідження її рівня у дитячому віці завжди залишається важливою проблемою через погіршення здоров'я дітей та збільшення за останні роки їх чисельності у спеціальних медичних групах. Одним із актуальних шляхів дослідження рівня фізичної активності на сьогоднішній день є метод анкетування та опитування. У проведених нами раніше дослідженнях [1, 2] були встановлені найбільш актуальні та об'єктивні анкети для оцінки рівня активності дітей з достатнім рівнем валідності. Вимірювання рівня активності дітей допомагає розробити втручання та політики, надаючи цінні дані для оцінки ефективності наявних програм і втручань, що дає перспективу для майбутніх ініціатив [1, 2, 3].

Мета роботи. Обґрунтувати надійність та доцільність використання анкети RAQ-C для дослідження рівня фізичної активності дітей шкільного віку.

Матеріали та методи. Бібліосемантичний метод – шляхом системного аналізу науково-методичних джерел вітчизняних та іноземних авторів.

Результати та обговорення. Опитувальники з використанням самозвіту є одним з найбільш поширених методів дослідження, за рахунок своєї простоти у використанні та велику інформативність. Часто опитувальники надають додаткову інформацію про респондента, яку неможливо отримати шляхом об'єктивного вимірювання. Метод анкетування дозволяє дослідникам охопити велику групу населення з низьким рівнем навантаження на самих учасників, без потреби залучення спеціалізованого персоналу та водночас витрачаючи мінімум коштів [3, 4, 5, 6].

Анкета RAQ-C (Physical Activity Questionnaire for Older Children) є інструментом для оцінки рівня фізичної активності дітей шкільного віку [7], який може бути використаний у великих дослідженнях з охопленням значної кількості респондентів та в польових умовах [8]. Фізична активність дітей зазвичай нерегулярна з різною тривалістю, інтенсивністю та частотою, що викликає труднощі при згадуванні про характер їх активності. Тому анкети для визначення фізичної активності дітей не повинні вимагати великих зусиль при пригадуванні, а вплив на когнітивні навички та пам'ять при оцінюванні зведений до прийняттого мінімуму [4, 5]. Позитивною особливістю анкети RAQ-C є використання сигналів пам'яті, які полегшують дітям пригадати рухову діяльність, а термінологія анкети проста для розуміння дітьми [1, 4, 9]. Слід зазначити, що анкета також має деякі недоліки – вимірює тільки модель фізичної активності, а не час проведення, використовується тільки протягом навчального року [3, 10].

Анкета була розроблена вченими (Kowalski, Crocker, Donen) [7] у Канаді в 1997 році для дослідження фізичної активності дітей віком 8-14 років, шляхом самозвіту. Мета анкети – надати загальне уявлення про рівень фізичної активності дітей [5, 7]. Оцінюється звична фізична активність протягом семиденного проміжку часу в навчальний період, окрім літніх канікул.

Структура анкети не дуже складна, але змістовна, і складається з 10 пунктів для оцінки помірної та високої фізичної активності [3, 10, 11].

Респонденти оцінюють кожний пункт в діапазоні від 1 до 5, де 1 – низька фізична активність, а 5 – дуже висока фізична активність. Оцінюються перші 9 пунктів з метою розрахунку показника активності дитини, винятком є останній пункт, який оцінює стан здоров'я дитини або фактори, що можуть негативно вплинути на звичну фізичну активність у звітний період, але не входить до розрахунку показника активності [3, 12].

Перший пункт анкети складається з переліку 22 видів дозвілля та спорту, а також двох пропусків з найменуванням «інше», які оцінюються за шкалою від 1 (відсутній) до 5 (7 разів і більше) залежно від частоти активності протягом семи днів, після розраховується загальне середнє значення для всіх видів діяльності з метою формування комбінованого балу за пунктом 1. Решта пунктів анкети оцінюють діяльність протягом дня або в певні проміжки часу, зокрема активність під час уроку фізичного виховання, активність на перервах, позашкільну та активність у вихідні дні. Більші бали вказують на вищий рівень рухової активності. Середня оцінка 9-ти перших пунктів є сумарною оцінкою анкети [1, 5, 11, 12].

Було знайдено дослідження з різних країн світу, де використовували саме анкету RAQ-C для оцінки рівня активності дітей, однак опитувальний зазнавав модифікацій відповідно до занять, характерних для країни. Вчені вказують на необхідність модифікації анкети в залежності від етнічних та популяційних особливостей досліджуваної групи. Оригінальна версія не проявляє зовнішню валідність, що пов'язано з переліком занять в анкеті, які не є характерними для багатьох популяцій [4]. Також слід зазначити, що під час перекладу анкети, необхідно врахувати етнічну належність, мову та культуру досліджуваної популяції [4].

Були знайдені дослідження з використанням модифікованих версій анкети RAQ-C, розроблених для Угорщини [3], Італії [9], Голландії [13], Чехії [14], Хорватії [10], Китаю [11], Японії [6], Туреччини [12], Саудівської Аравії [4] та ін. Наприклад у модифікованій версії для шкіл Саудівської Аравії [4] з

першого пункту були замінені або вилучені деякі види діяльності (веслування, американський футбол, вуличний хокей та ін.), тому замість 22 найменувань, перший пункт містив тільки 16. Японська версія також зазнала зміни у багатьох видах активності, які були змінені на більш характерні для японської культури бойових мистецтв (дзюдо, кендо, карате, сумо та ін.). Угорська ж версія зазнала незначну модифікацію у заміні лише деяких видів активності, а італійська лише в шести пунктах [3, 4, 6, 9].

Анкета PAQ-C має місце в дослідженнях рівня фізичної активності дітей і може бути використана працівниками сфери охорони здоров'я та педагогічними працівниками для проведення науково-практичних досліджень. Наукових праць з використанням анкети PAQ-C в Україні не було знайдено, що актуалізує модифікацію та валідацію вказаного опитувальника з метою подальшого проведення досліджень рівня фізичної активності українських школярів.

Висновки. Під час огляду літератури знайдені роботи з різних країн світу з використанням анкети PAQ-C, в яких доведено доцільність її використання з метою оцінки рівня фізичної активності школярів. Проста структура анкети, низька вартість її використання та можливість охопити велику вибірку респондентів обґрунтовують потребу її модифікації та валідації в Україні.

Список літератури

1. Шепелла Г.Л., Брич В.В. Методи оцінки рівня фізичної активності дітей. *Україна. Здоров'я нації*. 2023. № 2 (72). С. 26-30.

2. Шепелла Г.Л., Брич В.В. Можливі способи визначення фізичної активності у дітей. *Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення*: матеріали V науково-практичної конференції з міжнародною участю на вшанування пам'яті М.Г. Гуревича (1891– 1937), засновника та керівника першої в Україні кафедри соціальної гігієни при Харківському медичному інституті (28 жовтня 2022р.). Харків: ХНМУ, 2022. С. 68-70.

3. Examination of Physical Activity Patterns of Children, Reliability and Structural Validity Testing of the Hungarian Version of the PAQ-C Questionnaire / A. Makai et al. *Children*. 2023. Vol. 10, no. 9. P. 1547. DOI:10.3390/children10091547

4. Physical activity questionnaire for older children (PAQ-C): Arabic translation, cross-cultural adaptation, and psychometric validation in school-aged children in Saudi Arabia / M. S. Sirajudeen et al. *PeerJ*. 2022. Vol. 10. P. e13237. DOI:10.7717/peerj.13237.

5. Thomas E.L., Upton D. Psychometric properties of the physical activity questionnaire for older children (PAQ-C) in the UK. *Psychology of Sport and Exercise*. 2014. Vol. 15, no. 3. P. 280-287. DOI:10.1016/j.psychsport.2014.02.002.

6. Reliability and Validity of the Japanese Version of the Physical Activity Questionnaire for Older Children / T. Isa et al. *Clinical Medicine Insights: Pediatrics*. 2019. Vol. 13. P. 117955651983583. DOI:10.1177/1179556519835833.

7. Kowalski K.C., Crocker P.R., Donen R.M. The physical activity questionnaire for older children (PAQ-C) and adolescents (PAQ-A) manual. College of Kinesiology, University of Saskatchewan. 2004. 38 p.

8. Benítez-Porres J. Cut-off values for classifying active children and adolescents using the Physical Activity Questionnaire: PAQ-C and PAQ-A. *Nutrición Hospitalaria*. 2016. Vol. 33, no. 5. DOI: 10.20960/NH.564.

9. Psychometric Properties of the Physical Activity Questionnaire for Older Children in Italy: Testing the Validity among a General and Clinical Pediatric Population / E. Gobbi et al. *PLOS ONE*. 2016. Vol. 11, no. 5. P. e0156354. DOI: 10.1371/journal.pone.0156354.

10. Samaržija D.V., Mišigoj-Duraković M. Pouzdanost hrvatske verzije upitnika za procjenu ukupne razine tjelesne aktivnosti djece mlađe školske dobi. *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*. 2013. Vol. 28, no. 1. P. 24-32.

11. Validation of the Physical Activity Questionnaire for Older Children (PAQ-C) among Chinese Children / Wang J. J. et al. *Biomedical and environmental sciences*. 2016. Vol. 29, no. 3. P.177-186. DOI: 10.3967/BES2016.022

12. Erdim L., Ergün A. Reliability and validity of the Turkish version of the Physical Activity Questionnaire for Older Children (PAQ-C). *Turkish Journal of Medical Sciences*. 2019. Vol. 49, no. 1. P. 162–169. DOI: 10.3906/sag-1806-212.